

Sytuacja na rynku kredytowym wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2005

Podsumowanie wyników ankiety

- **Polityka kredytowa:** w II kwartale 2005 r. banki złagodziły warunki i kryteria udzielania kredytów w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz w sektorze gospodarstw domowych. Tendencja do łagodzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz w segmencie kredytów konsumpcyjnych była najsilniejsza od początku prowadzenia badań.
- **Przyczyny zmian polityki kredytowej:** Ocena ryzyka związanego z przewidywaną przez banki sytuacją gospodarczą jest optymistyczna. Czynnikiem ten jest najważniejszą przyczyną łagodzenia polityki kredytowej w sektorze przedsiębiorstw i jedną z głównych przyczyn w sektorze gospodarstw domowych.
- **Warunki przyznawania kredytów:** Występuje silna konkurencja cenowa w segmencie kredytów mieszkaniowych. Marża kredytowa była też jednym z najczęściej łagodzonych kryteriów w segmencie kredytów konsumpcyjnych oraz kredytów dla przedsiębiorstw.
- **Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki odnotowały wzrost popytu na kredyt w sektorze przedsiębiorstw. Tendencja do wzrostu popytu, poza kredytami długoterminowymi dla małych i średnich przedsiębiorstw, była najsilniejsza od II kwartału 2004 r.
- **Główne przyczyny zmian popytu na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki ponownie wskazywały, że popyt zwiększył się głównie w wyniku wzrostu zapotrzebowania na finansowanie inwestycji i aktywów obrotowych. Według banków do wzrostu popytu przyczynia się obecnie również łagodzenie polityki kredytowej.
- **Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych:** banki odnotowały wzrost popytu na kredyty dla gospodarstw domowych. W segmencie kredytów mieszkaniowych wzrost popytu był najsilniejszy od początku prowadzenia badań.
- **Przyczyny zmian popytu dla gospodarstw domowych:** Coraz częściej banki wskazują, że popyt na kredyty dla gospodarstw domowych rośnie w wyniku łagodzenia polityki kredytowej. W segmencie kredytów konsumpcyjnych jest to obecnie główna przyczyna wzrostu popytu.
- **Przewidywania zmian polityki kredytowej:** większość banków nie zamierza zmieniać polityki kredytowej w III kwartale 2005 r., jednak wśród banków, które zmieniają warunki i kryteria przyznawania kredytów, przeważa tendencja do ich łagodzenia, w szczególności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw.

Syntetyczne wyniki ankiety

Ankieta została przeprowadzona na przełomie czerwca i lipca 2005 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 79,7%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodologią, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodologii obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2005 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2005 r.

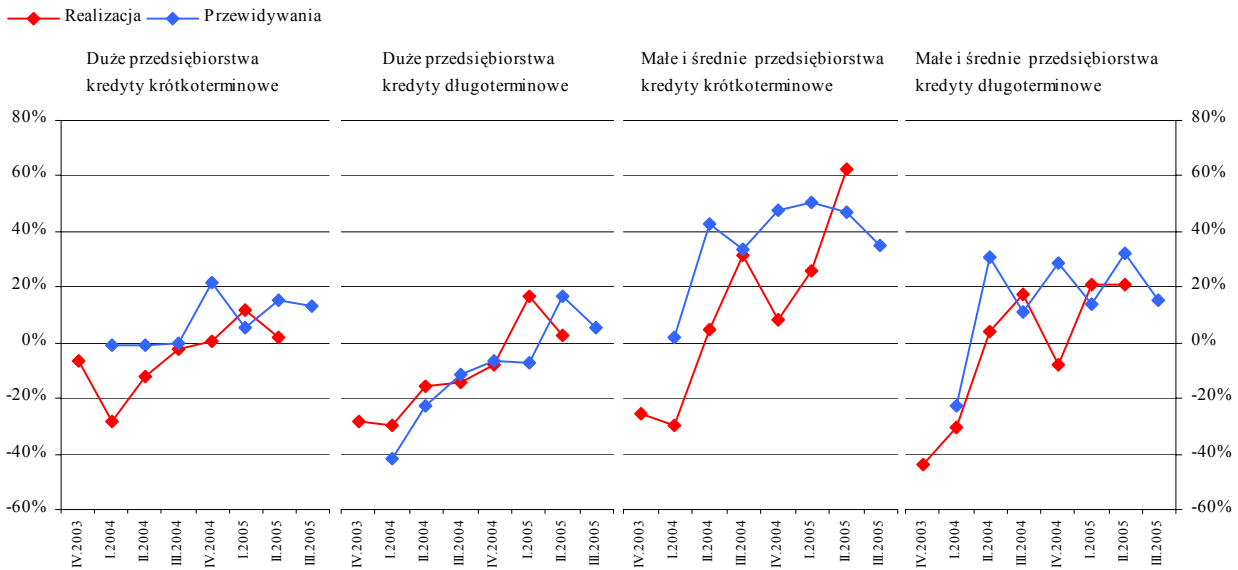
Przedsiębiorstwa

W II kwartale 2005 r. banki nie zmieniły kryteriów przyznawania kredytów dla dużych przedsiębiorstw, natomiast łagodziły politykę kredytową w stosunku do małych i średnich przedsiębiorstw. Tendencja do łagodzenia polityki kredytowej w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw była zdecydowanie silniejsza w segmencie kredytów krótkoterminowych – ponad 60% ważonych aktywami liczby banków złagodziła kryteria kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Tak silnej tendencji do łagodzenia polityki kredytowej w sektorze przedsiębiorstw nie obserwowano od okresu, w którym rozpoczęto prowadzenie badań. Dla kredytów długoterminowych procent netto jest na tym samym poziomie jak w I kwartale 2005 r.

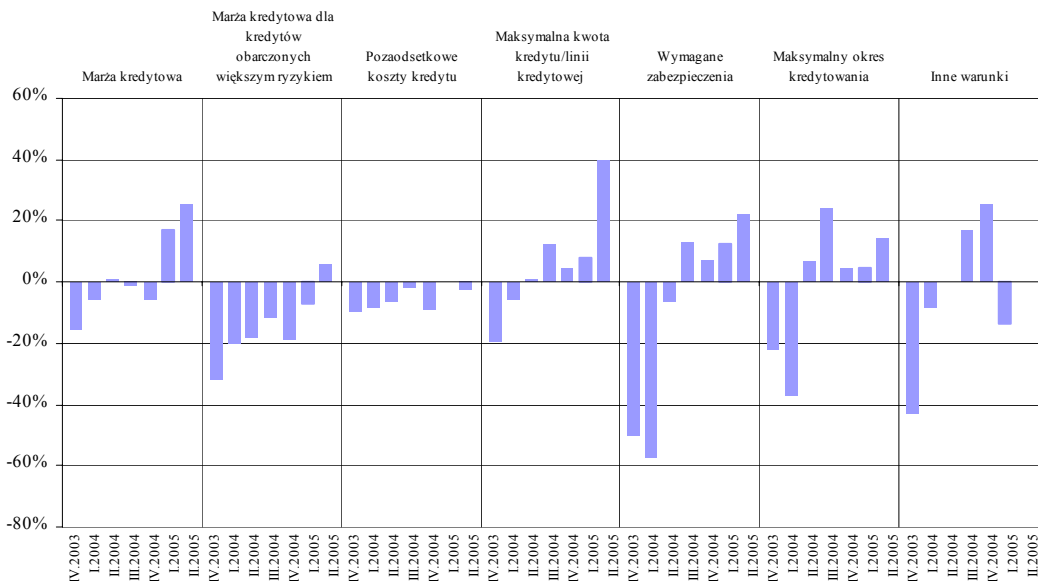
Banki przewidują kontynuację łagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w III kwartale 2005 r. Przewidują również nieznaczną tendencję do łagodzenia polityki kredytowej w pozostałych kategoriach kredytów dla przedsiębiorstw. Wyższy odsetek banków przewiduje złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów w odniesieniu do sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Banki, które zmieniły politykę kredytową, najczęściej zwiększały maksymalną kwotę kredytu, zmniejszały marżę kredytową i wymagania w stosunku do zabezpieczeń oraz wydłużały maksymalny okres kredytowania (zob. wykres 2). Wyraźna tendencja do zwiększania maksymalnej kwoty kredytu wystąpiła pierwszy raz od początku prowadzenia badań. Odsetek banków, które złagodziły powyższe kryteria również był najwyższy od początku prowadzenia badań.

Wykres 1
Kryteria kredytów dla przedsiębiorstw

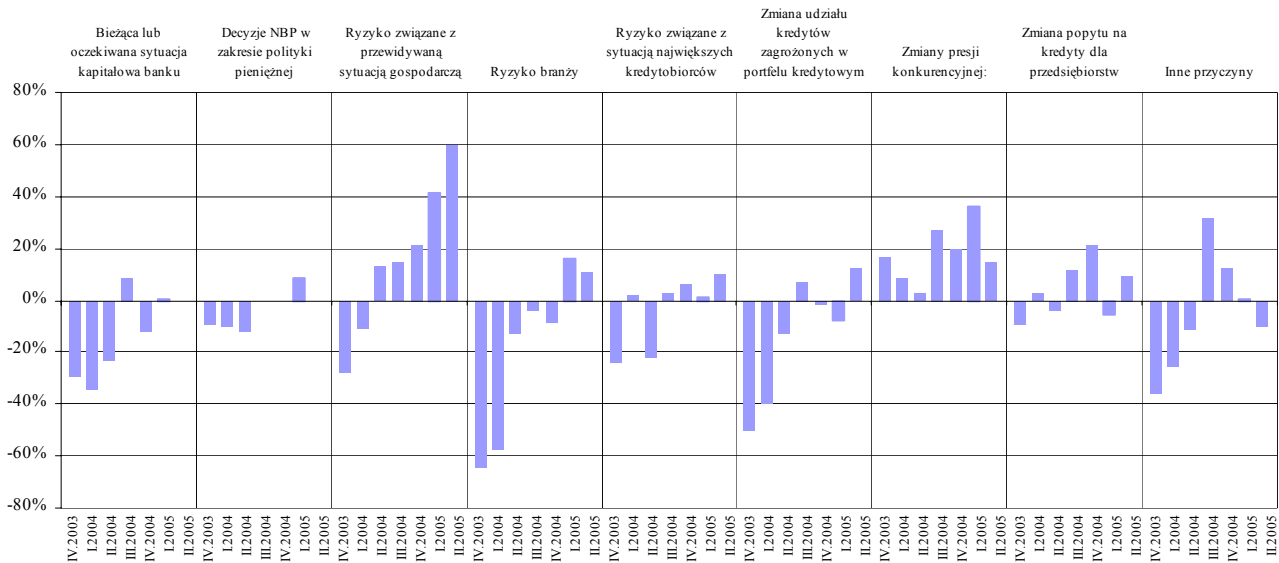

Wykres 2
Warunki przyznawania kredytów

Podobnie jak w dwóch poprzednich kwartałach najważniejszą przyczyną łagodzenia polityki kredytowej banków było zmniejszenie się ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą. W II kwartale 2005 r. wpływ tego czynnika na łagodzenie polityki kredytowej był najsilniejszy w całym okresie prowadzenia badań. Prawie 60% banków (ważonych aktywami), które złagodziły kryteria uznało poprawę sytuacji gospodarczej za ważną przyczynę łagodzenia warunków i kryteriów przyznawania kredytów. Wśród innych przesłanek łagodzenia polityki kredytowej, banki wymieniały wyższą presję konkurencyjną, w szczególności ze strony innych banków, zmniejszenie się udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym oraz zmniejszenie się ryzyka branży i ryzyka związanego z sytuacją największych kredytobiorców (zob. wykres 3).

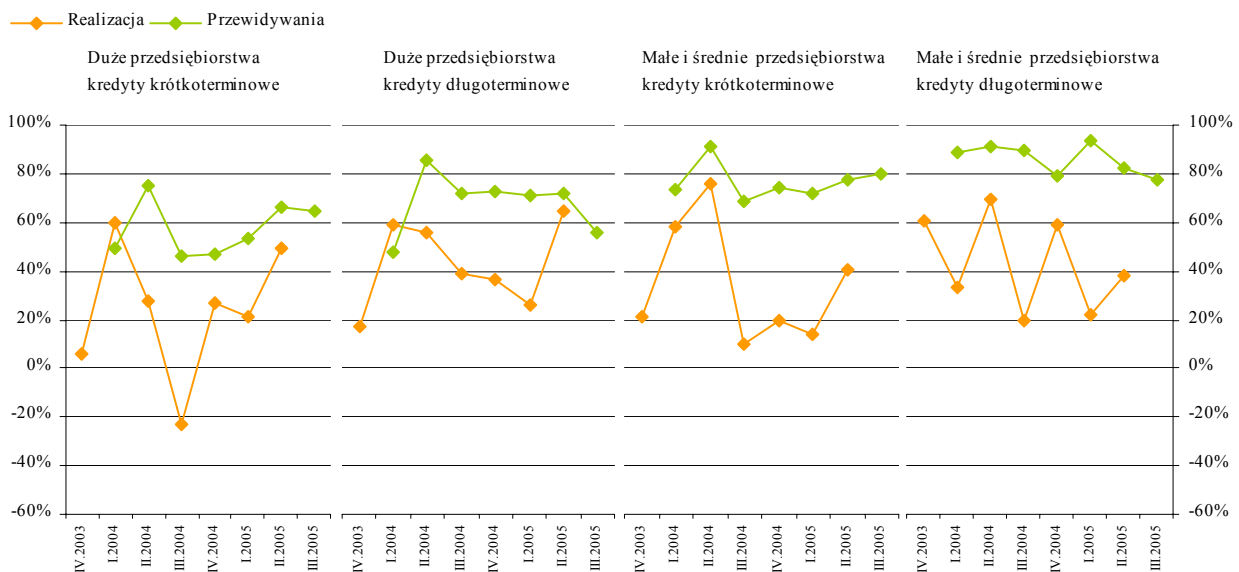
Wykres 3
Przyczyny zmian polityki kredytowej

W II kwartale 2005 r. około połowa banków odczuła wzrost popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw. Procent netto w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw był niższy niż w sektorze dużych przedsiębiorstw, ponieważ część banków deklarowała również nieznaczny spadek popytu na kredyty ze strony małych i średnich przedsiębiorstw. Tendencja do wzrostu popytu, poza kredytami długoterminowymi dla małych i średnich przedsiębiorstw, była najsilniejsza od II kwartału 2004 r. We wszystkich kategoriach kredytów dla przedsiębiorstw poziom procentu netto wzrósł w porównaniu do poprzedniego kwartału (zob. wykres 4).

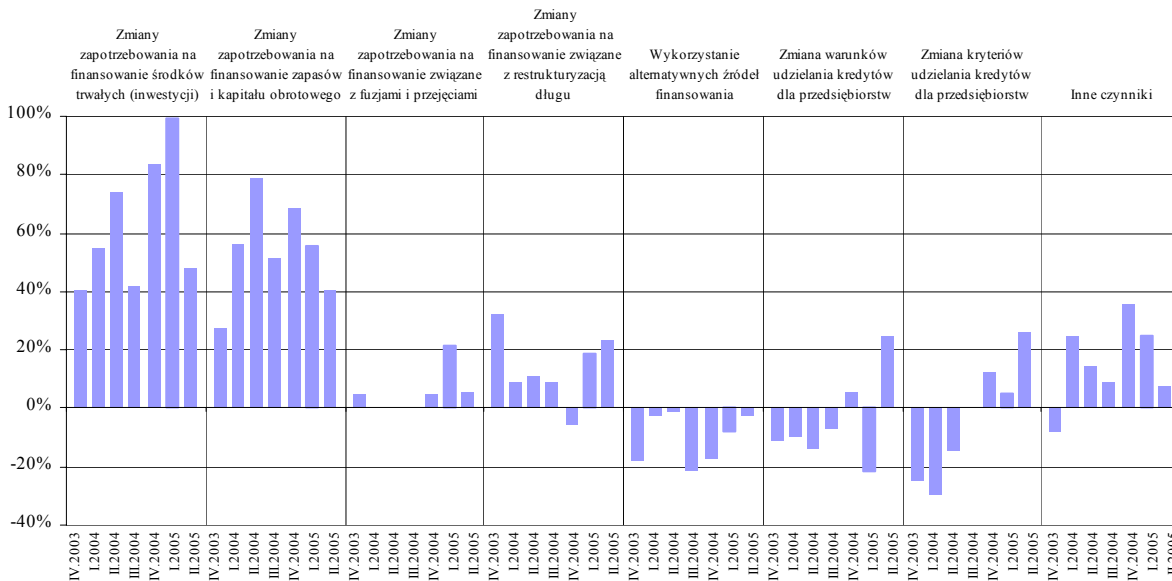
Banki przewidują, że w III kwartale 2005 r. popyt na kredyty ze strony przedsiębiorstw będzie nadal rósł, w porównywalnym stopniu jak w bieżącym kwartale. Banki spodziewają się silniejszego wzrostu popytu w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 4).

Wykres 4
Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Podobnie, jak w poprzednim kwartale, do wzrostu popytu najbardziej przyczyniły się: wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji oraz na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego. Znaczenie obu czynników było słabsze niż w poprzednim kwartale, chociaż nadal są one najważniejsze dla wzrostu popytu na kredyt (zob. wykres 5). Wśród innych przyczyn banki najczęściej wymieniały złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów. Wyraźny wpływ obu czynników na wzrost popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw wystąpił po raz pierwszy od początku prowadzenia badań. Z odpowiedzi banków wynika zatem, że obserwowany przez nie wzrost popytu nie wynika jedynie z czynników egzogenicznych, ale związany jest również, w pewnym stopniu, z złagodzeniem polityki kredytowej przez banki.

Wykres 5
Przyczyny zmian popytu na kredyt

Gospodarstwa domowe

W II kwartale 2005 r. większość banków (77,7% ważonej aktywami liczby banków) nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Pozostałe banki złagodziły politykę kredytową w segmencie kredytów mieszkaniowych. W skali sektora polityka kredytowa w segmencie kredytów mieszkaniowych została więc złagodzona, w porównywalnym stopniu jak w poprzednich trzech kwartałach (zob. wykres 6).

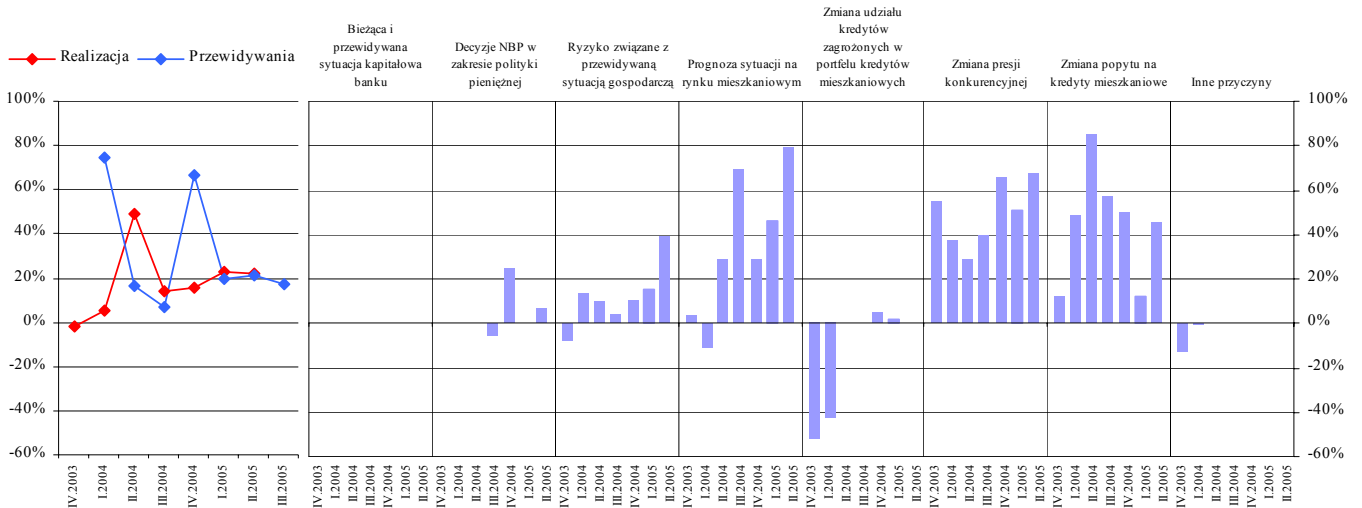
Banki przewidują, że w III kwartale 2005 r. polityka kredytowa w segmencie kredytów mieszkaniowych zostanie złagodzona, w porównywalnym stopniu jak w II kwartale 2005 r. (zob. wykres 6).

Największy wpływ na złagodzenie warunków przyznawania kredytów mieszkaniowych miała przewidywana sytuacja na rynku mieszkaniowym. Nadal silny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych ma wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków oraz i niebankowych instytucji finansowych. Istotny był również wpływ zmian popytu na kredyty mieszkaniowe na kształtowanie polityki kredytowej banków (zob. wykres 6).

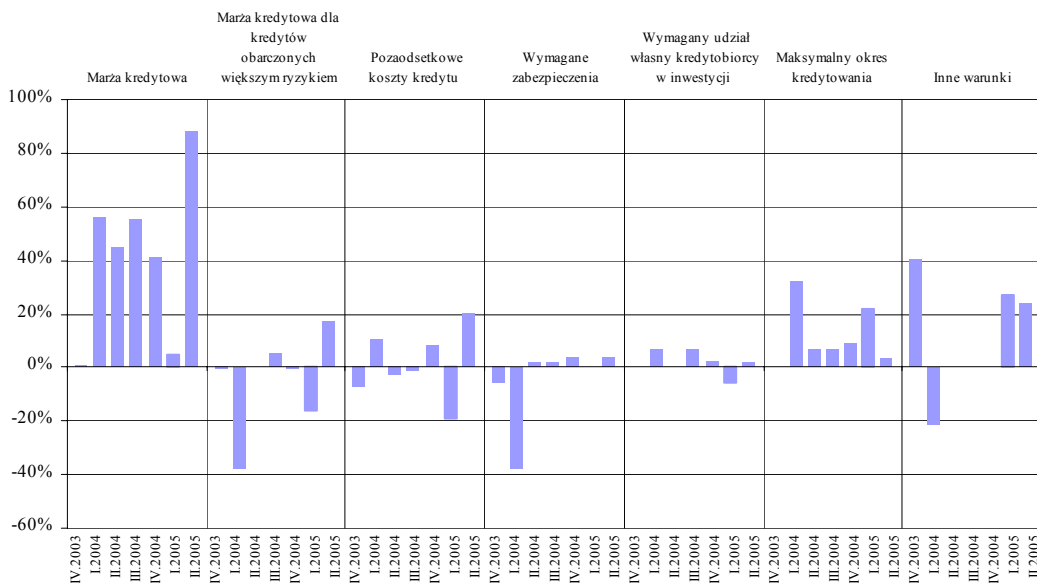
Banki, które zmieniły politykę kredytową w segmencie kredytów mieszkaniowych najczęściej zmniejszały marżę kredytową. Wśród pozostałych warunków, które były zmieniane znacznie rzadziej, banki wymieniały zmniejszenie pozaodsetkowych kosztów kredytu i zmniejszenie marży kredytowej dla kredytów obarczonych większym

ryzykiem. Część banków zmieniła też inne, niż wymienione w ankiecie, warunki przyznawania kredytów. W niektórych bankach zwiększono wskaźnik zadłużenia lub zmianę sposobu liczenia zdolności kredytowej. W II kwartale 2005 r. zmniejszanie marży kredytowej było dominującym elementem zmian polityki kredytowej, najważniejszym od początku prowadzenia badań (zob. wykres 7).

Wykres 6
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty mieszkaniowe

Wykres 7
Warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych

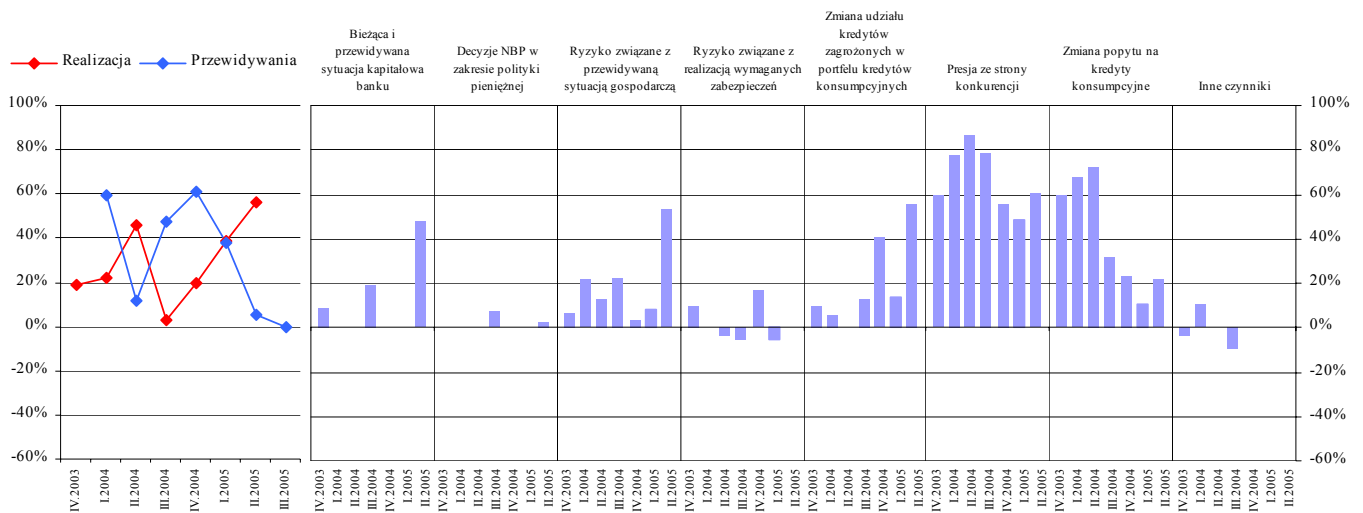

Polityka kredytowa w segmencie kredytów konsumpcyjnych została złagodzona przez większość banków (56,3% ważonych aktywami banków). Pozostała część banków na ogół nie zmieniła warunków i kryteriów przyznawania kredytów konsumpcyjnych. Chociaż tendencja do łagodzenia warunków i kryteriów przyznawania kredytów konsumpcyjnych była najsilniejsza od początku prowadzenia badań, to banki nie przewidują znaczących zmian w polityce kredytowej w III kwartale 2005 r. (zob. wykres 8). Należy jednak podkreślić, że w poprzednim kwartale banki również nie przewidywały zmian w polityce kredytowej, a mimo tego znaczący odsetek banków złagodził warunki i kryteria kredytów konsumpcyjnych.

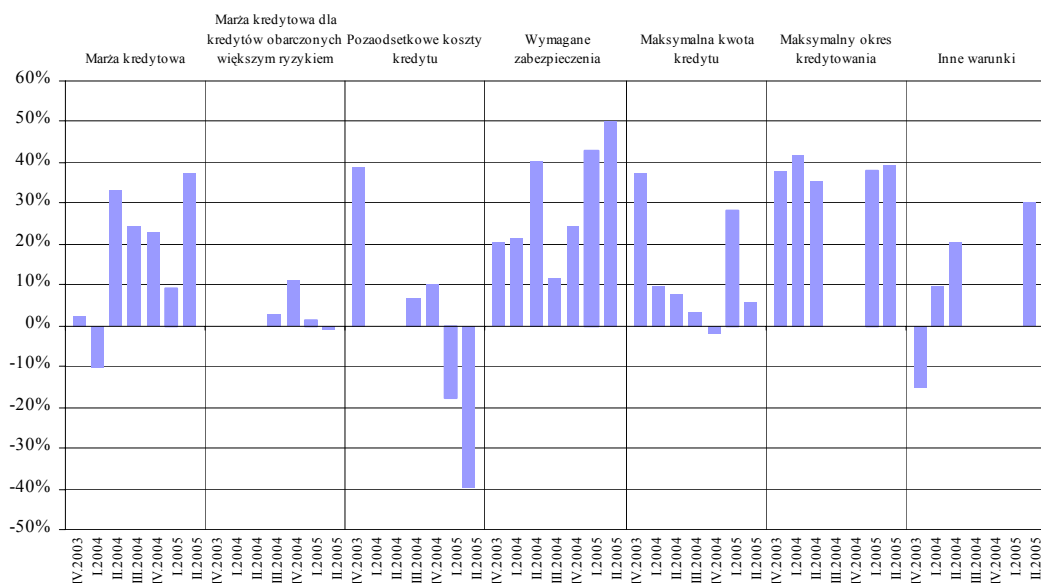
Wzrost presji konkurencyjnej, w szczególności wewnątrz sektora bankowego, nadal jest najczęściej wymienianą przyczyną zmian polityki kredytowej. We wszystkich dotychczasowych edycjach ankiet był to najważniejszy czynnik łagodzenia warunków i kryteriów przyznawania kredytów konsumpcyjnych. W II kwartale 2005 r. wzrosło również znaczenie innych czynników, które miały wpływ na złagodzenie polityki kredytowej: zmniejszył się udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych, zmniejszyło się ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą i poprawiła się bieżąca i przewidywana sytuacja kapitałowa banków (zob. wykres 8).

Banki, które złagodziły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych, najczęściej obniżały wymagania w zakresie zabezpieczeń, wydłużały maksymalny okres kredytowania oraz zmniejszały marżę kredytową (zob. wykres 9). W porównaniu z poprzednim kwartałem wpływ tych czynników na złagodzenie polityki kredytowej zwiększył się, w szczególności dotyczy to zmniejszania marży kredytowej.

Wykres 8
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty konsumpcyjne

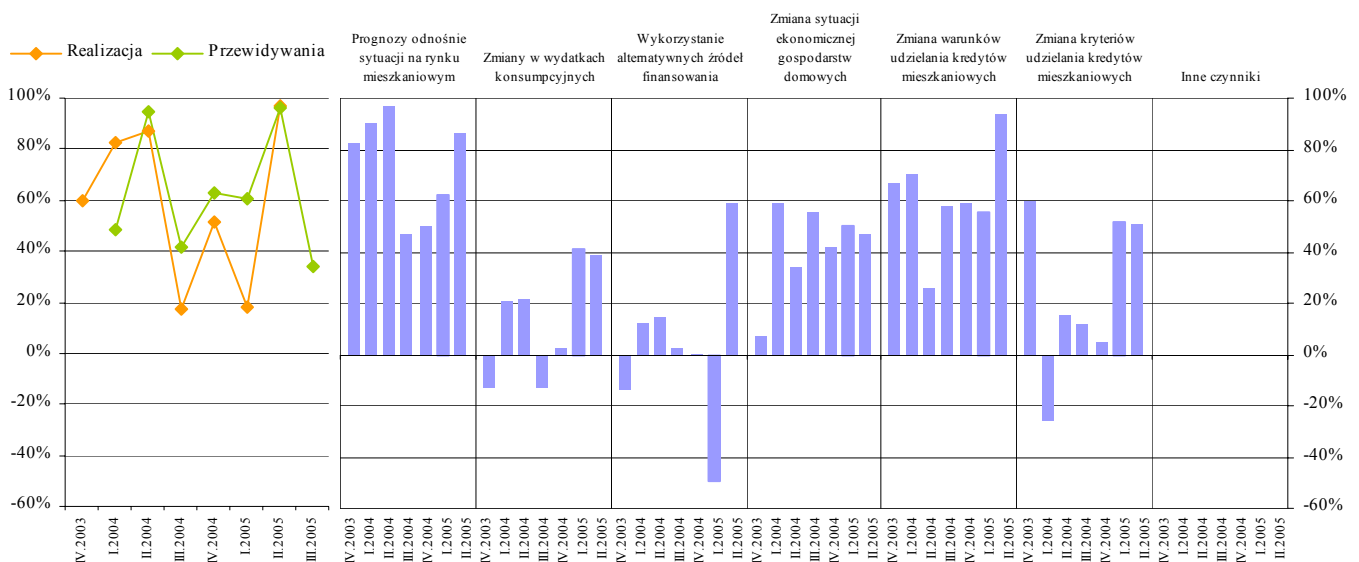
Wykres 9
Warunki przyznawania kredytów konsumpcyjnych

Banki odczuły bardzo silny wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe w II kwartale 2005 r. Prawie wszystkie banki zadeklarowały wzrost popytu, a aż 71,4% ważonych aktywami banków uznało, że wzrost popytu był znaczący. Tak silnego wzrostu popytu nie notowano od początku prowadzenia badań ankietowych, również w okresie przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Wtedy popyt stymulowany był oczekiwaniami wzrostu podatku VAT na materiały budowlane. Banki spodziewają się zdecydowanie słabszego wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe w III kwartale 2005 r. (zob. wykres 10).

Wśród przyczyn wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe prawie wszystkie banki wymieniły: złagodzenie warunków udzielania kredytów mieszkaniowych i prognozowaną sytuację na rynku mieszkaniowym. Wśród innych czynników, które miały wpływ na wzrost popytu banki najczęściej wymieniały zmniejszenie wykorzystania alternatywnych źródeł finansowania, złagodzenie kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych oraz poprawę sytuacji gospodarstw domowych (zob. wykres 10). Podobnie jak w przypadku kredytów dla przedsiębiorstw łagodzenie polityki kredytowej przez banki miało wpływ na wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe.

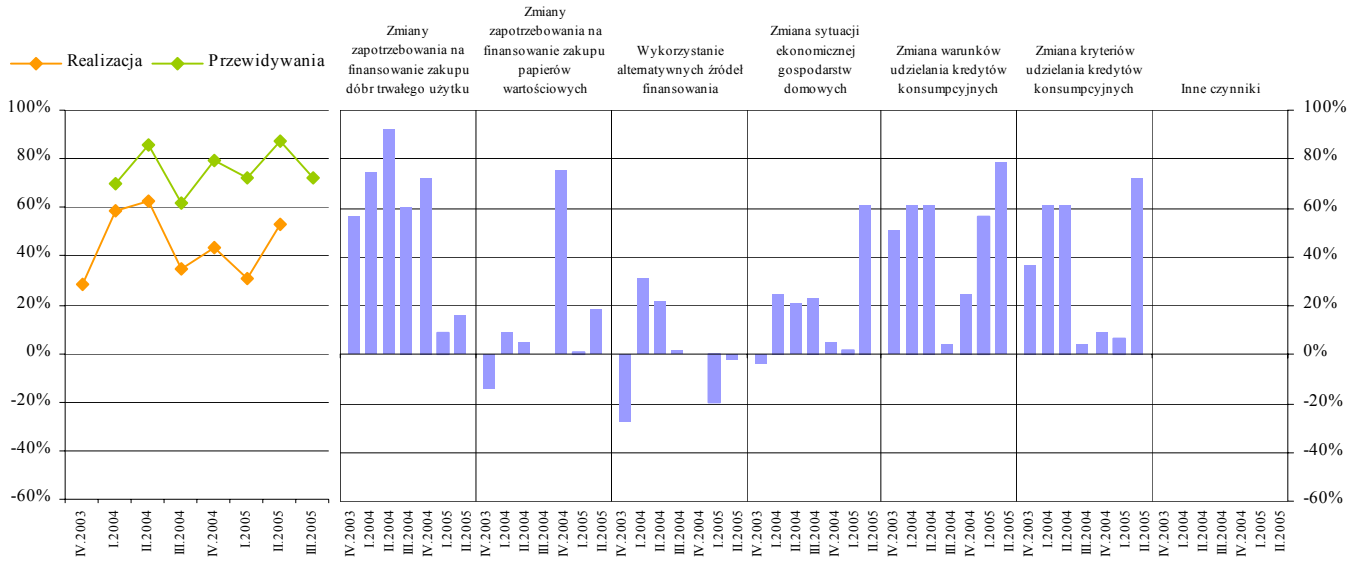
Wykres 10
Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

W II kwartale 2005 r. banki odnotowały również wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne. Choć popyt na kredyty konsumpcyjne był słabszy niż na kredyty mieszkaniowe, odczuwany przez banki wzrost popytu był najsilniejszy od II kwartału 2004 r. Spodziewany jest również dalszy wzrost popytu w III kwartale 2005 r. (zob. wykres 11). Według banków wzrost popytu w segmencie kredytów konsumpcyjnych powinien być większy niż w segmencie kredytów mieszkaniowych.

Banki uznały, że główną przyczyną wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne było złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów. Wśród innych czynników wzrostu zapotrzebowania na kredyt konsumpcyjny banki wymieniły również poprawę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (zob. wykres 11). W II kwartale 2005 r. w segmencie kredytów mieszkaniowych wpływ łagodzenia polityki kredytowej banków na wzrost popytu był więc silniejszy niż w innych segmentach rynku.

Wykres 11
 Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Załącznik 1

Metodologia

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są wazone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Wazenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w kwietniu i maju 2005 r., czyli w okresie, którego dotyczy ankietę.² Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, str. 71-114.

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie były dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w czerwcu 2005 r. ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2

Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.